

21. september 2007

UKA 2007/1

Naalakkersuisut siulittaasuata Hans Enoksenip ammaanermi oqalugiaataa
(Naalakkersuisut siulittaasuut)

Ataqqinartuq Inatsisartut siulittaasuut, ataqqinartut Inatsisartuni ilaasortat, ataqqinartut Kalaallit Nunaanni innuttaasut.

Inatsisartut ukiarmanna ataatsiminnerat nalerorlugu Nunatta oqaluttuarisaanerani nutaajunerusumi pingaarutilimmik pisoqaraluttualerpoq.

Kalaallit danskillu Namminersorneq pillugu Isumalioqatigiissitaata isumaliutissiissutaa naammassineqarluni piffissami qaninnermi tunniunneqarnissaa tamatta naatsorsuutigaarput. Qilanaarluta utaqquvarput, nalunnginnatsigumi suliaq kusanartumik naammassineqarpat uagut kalaallit inuiattut nammineerluta aalajangiisinnaassuseqarnerput tunngavilerneqassasoq.

Suliaq naammassiliivippoq. Apeqqut pingaarutilik ataasituaq uagut isitsinniit isigalugu avissaarutaasoq tassaavoq Kalaallit Nunaata kissaatigimmagu uuliasiornermik ingerlatseqatigiiffiit niuerneramik tunngaveqartut pisortanillu pigineqartut ingerlanneqarsinnaaneranni naalagaaffiup Kalaallit Nunaatalu Namminersortup akornanni naligiissitsisoqarnissaa.

Suleqatigiissitami Nunatsinniit aallartitavut tamarmiullutik isumaqatigeeqqissaarlutik allorassaaqatigiippuut utaqqineqartorlu tassaavoq Danmarkip Kalaallit Nunaatassaaq naligiissumik inissinneqarnissaanik aalajangernissaa.

Naalakkersuisuni utaqquvarput Namminersorneq pillugu Isumalioqatigiissitap suliassiissutigineqartoq naapertorlugu piffissaq pisariaqartinneqartoq atorlugu isumaliutissiissummik naammassinninniarnissaa. Taamalu oqarama imaanngilaq ima paasineqassasoq tassa qaqugorsuarmut isumaqatiginninniartoqarnissaa naammagittartuarluta utaqqissagippuut. Naagga, neriutigaara Naalakkersuisutigoortumik akuleruttoqarnani Ataatsimiititaliarsuarmi ilaasortaasut isumaqatigiillutik suliamik piffissami aggersumi qaninnermi naammassinninnissaat.

Qularinngilluinnarpara suliamik naammassinninniarnermi Naalagaaffeqatigiinnermi tunngaviusut naligiinneq ataqpeqatigiinnerlu aamma tunaartarineqassasut. Aatsitassanit ikummatissanillu isertitaasalerumaartussat eqqarsaatigalugit ullumikkumit ajornerusumik kiisalu Naalagaaffeqatigisavut Danmark kiisalu Savalimmiut eqqarsaatigalugit ajornerusumik inissinneqarnissarput kissaatiginngilarput.

Eqqaamassavarpummi Namminersornerulluni Oqartussaanerup atortinneqarnerata aammalumi Namminersornerup atuutitinniarneqalerneranut tunngavippiaammat Kalaallit Nunaata namminerisamik aningaasarsiornikkut napatilernissaa. Taamaammat **soorunalimi** Naalagaaffeqatigiinnermi naligiissinneqarnissarput kissaatigaarput.

Aningaasatigut imminut pilersorsinnaassuseqalernissamik periarfissinneqarusogaagut, tassami qaqugorsuarmut Danmark-imit aningaasalersortuarneqarnissarput uatsinnut inuiannut kalaallinut nukillaarsaataajuartussaammat kissaatiginangitsaq.

Nalunngilluinnarpara imminut pilersorsinnaassuseqarneq inuiannik imminnut naleqassutsimik ataqqinassuseqassutsimillu mikinngitsumik pilersitsisarmat. Takuuk, pisinnaatitaaffik tamanna kiffaanngissutsimik akisussaassutsimilli nassataqartoq periarfissatut ammaatitikkusunnaqaaq.

Taamaattoqassanngippat ullutsinni inuunerisatsinnut naapertuuttoqannginnera ersersinneqarluinnassaaq.

Nuna manna uagut inunngorfigaarput siulitsinniit kingornussaralugu. Nuna manna uagut kinguaatsinnut pigisassatut ingerlatseqqittussaavarput aamma taakku kinguaassaminnut pigisassatut ingerlateqqittussaavaat. Siulivut ukiuni tusintilikkaani nunami inuuniarfikkuminaaqisumi – asaminnili - avataaniit ikiorneqarnissamik isumalluuteqaratik inuusinnaasimapput.

Siulitta nuna manna inuiannut allanut tunniussimanngisaannarpaat aamma tunniutinngisaannassavarput. Taamaattumik Namminersorneq pillugu piumasaqaateqarnitsinni tunuarsimaarutissaqanngilagut, uagummi apeqquserneqarsinnaanngitsumik nunarput pigaarput.

Aap, taqitinniarneqartaraluarput. Isit avataaniit isigisut nalilersuisullu amerlaqaat. Inuiattut ajornartorsiutigisavut neqitsiullugit nakkarsarniarneqartarput. Assigiinngitsorpassuartigut ajornartorsiuteqarnerput miserratigineqarsinnaanngilaq, taakkuli aaqqiiviginiarlugit sorpassuartigut iliuuseqarniarsaraagut. Ajornartorsiutivut isiginngitsuusaarlugit miserratigalugillu ingerlatsiniarsarinngilagut – imanngilarmi inuiattut ajornartorsiuteqaratta nammineerluta aalajangiinnaassuseqarnerput ineriartortinneqassanngitsoq. Inuk imminut oqartussaaffigisoq kisimi akisussaassusermik pigisaqartuusarpoq, tamanna puigussanngilarput.

Namminersorneq pillugu Isumalioqatigiissitat isumaliutissiissutertik naammassillugu tunniutereeriarpasuk aappaagulu aprilip arfineq-pingajuani 2008-mi kommunerujussuanngortussani kommunalbestyrelsinngorumaartussanut qinersineq naammassereerip Naalackersuisuni pilersaarutigaarput Namminersorneq pillugu isumaliutissiissutip imarisaa pillugu paasititsiniaanermik aallartitsissalluta. Paasititsiniaanerit annertuut TV, radio, nittartagaq kiisalu naqitanngorlugit saqqummiussassat aqputigalugit ingerlanneqassapput.

Illoqarfinni tamani innuttaasunut tamanut ammasumik ataatsimiititsisoqartassaaq oqallitsitsisoqartassallunilu. Pingaaruteqarluinnarpormi innuttaasut peqataatilluarneqarnissaat minnerunngitsumillu Namminersornermik anguniagaqarnermik akuerinninnissaat.

Naalackersuisuni siunnerfigaarput Namminersorneq pillugu innuttaasut taasitinneqarnissaat 2008-p naajartorerani pissasoq, taamaaliortoqarnissaa Inatsisartut ukiarmanna ataatsimiinneranni siunnersuutigisussaavarput.

Pingaaruteqarpoq innuttaasut pisussanut eqqissillutik malinnaasinnaanissaannut periarfississallugit.

Taamaattumik Naalackersuisut aalajangiuppaat Namminersorneq pillugu innuttaasunut paasititsiniaaneq aatsaat pimoorullugu aallartinneqassasoq kommuninut qinersinerit

nammissineqareeripata. Tamannali uniffiginagu innuttaasut kaammattussavakka oqallisilereeqqullugit.

Namminersornerup Nunatsinnut eqqunneqarniarnerani aqquasaagassat tamarmik iluatsilluariarpata naatsorsuutigaarput inuiattut ullorsiorntsinni juunip 21-ani 2009-mi Namminersornerup Nunatsinni atuutilernissaa.

Tungaanut piareersaatit annertuut isumannaagassaraagut. Kommunit aqqissuussaananerannik iluarsaaqqinnermut atatillugu suliassaqarfiit annertuut Namminersornerullutik Oqartussaniit kommuninut nuunneqartussat piareersaasiorfigineqaleruttorput.

Suliassaqarfiit sorliit qaqugulu nuunneqarnissaat pillugit oqaloqatigiinnerit qaqugu aallartinneqassanersut KANUKOKA-lu sapaatip akunnerata matuma siuliani isumaqatigiissutigeqqammerpagut.

Maanna pilersaarusernerit aallartissinnaanngorpagut. Iluarsaaqqinnissap sapinngisamik piaartumik naammassineqarnissaa pisariaqarpoq. Tassami Namminersorneq eqqunneqarsimaleriarpat qularutissaanngilaq suliassaqarfinnik Naalagaaffimmiit tigooraqqilernissarput. Taamaattumik Namminersornerullutik Oqartussat kommunillu akisussaaffiit suliassallu agguartariaqarpaat, taamaalilluni pingaartumik sulisutigut isumalluutit pitsaanerpaamik atorneqarniassammata.

Namminersornerullutik Oqartussat suliassat tamaasa kisimiillutik nammassinnaanngilaat. Puigussanngilarpummi iluarsaaqqinnerup ingerlanneqarneranut ilaatigut pisortat sullissiviini marloqiusamik sullissisarnerup atorunnaarsinneqarneratigut aningaasanik ileqqaagaqarusunnerput aqqissuusseqqinnermut pissutaammat.

Iluarsaaqqinnikkut inuiaqatigiit aningaasarpassuarnik sipaagassaqarput. Taamaattumik kommunerujussuanngortussat Namminersornermut ikaarsaarniarnitsinni pingaaruteqartorujussuurtut inissisimapput.

Naalakkersuisut nuannaarutigalugu paasivaat, kommunit upernaap ingerlanerani kommunit suleqatigiiffiiniq januar-ip aallaqqaataa 2009-mi kommunit kattussuunnissaat piareersarniarlugu pilersitsiortorsimammata.

Siornatigut oqaatigeriikkattut isumaqarpunga, nunatsinni innuttaasut, minnerunngitsumillu inuiaqatigiit tamarmiusut eqqarsaatigalugit, akunnitsinnilu pisariaqartitagut paasilluarlugit, minnerunngitsumillu ataqpeqatigiilluta suleqatigiinnissarput pingaaruteqartorujussuummat. Kommunit sukumiisumik eqqarsaatigilluakkamillu tunngaveqarlutik iluarsaaqqinnissamik piumassuseqarnertik piginnaaneqarnertillu takutissimavaat, tamannalu pillugu Naalakkersuisuniit qutsavigissavagut!

Iluarsaaqqinnissami kommunit kisimik piumaffigineqanngillat. Naalakkersuisuniit Namminersornerullutik Oqartussani pisortaqarfiit nutaamik aqqissuuteqqinneqarnissaat aamma piumasaqaatigaarput. Pisortaqarfiit ullumikkut 14-inik amerlassuseqartut pisariillisaavigalugit ikilisarneqarnissaat siunnerfigaarput, tamannalu anguniarlugu Namminersornerusuni pisortaqatigiit sulileruttorput. Namminersornerullutik Oqartussani sullissinerup nutaamik aqqissuunneqarnissaanut suliaq Naalakkersuisunut juullip qaammataani saqqummiunneqartussaavoq.

Peqatigitillugu Naalakkersuisuni isumaqarpugut Inatsisartuni ilaasortat amerlassusaat 31-niit 25-nut ikilisinneqarsinnaanerit isumaliutigeqqissaarneqartariaqartoq. Ilangullugu aamma Inatsisartuni qinersiviit immikkut aqqissuuteqqinerisigut Nunatsinni avinngarusimanerusut Inatsisartuni sinniisoqarsinnaanerit qulakkeerniarneqarsinnaasut ilaattut nalilersorneqartariaqarpoq. Kommunit nunaqarfimmiullu kisimik ikisaaqqullugit piunaffigineqarsinnaanngillat, Inatsisartulli aqqissuusseqqinnerni tamani sallsaallutik siuttuusariaqarput.

Kommunik aqqissuusseqqinneq naammassippat Nunatsinnilu Namminersoneq atuutilerpat Inatsisartut annermik sulissarilerussaavaat nakkutilliineq inatsisiliortuunerlu.

Siunissami anguniakkavut pingaaruteqaqisut piviusunngortinniarlugit ataqatigiissumik sulissariaqarput. Taamaattumik aappaagumut ukiunilu aggersuni Aningaasanut Inatsisissatut siunnersuuterput taama isikkoqarpoq.

Siunissarput qaamavoq ukiunilu aggersuni inuussutissarsiornikkut periarfissat nutaat piartulersut iluatsitsiffiorparata Namminersornermut ikaarsaariarnissarput soorlulusooq sikkersutut siaarumaartoq.

Inuussutissarsiutinut nutaanut ikaarsaariarnissanut siuarsaatissatut aningaasaliissutissanik siunnersuuteqarpugut. Nunatsinni aatsitassasiornep ikummatissarsiornepullu ukiuni makkunani soqutigineqarnerujussua siuariartorfiuneralu naleqqussarfiginiarlugulusooq aningaasanik illuartitserusuppugut. Innaallagissamik atuinitta akikillisarnissaa minguinnerulernissaalu anguniarlugu minnerunngitsumillu alumiiniumik aatsiteriviliortoqarsinnaanissaanik neriunartoqarnera pequtigalugu Aningaasanut Inatsisissatut siunnersuut taama iluseqartipparput.

Periarfissiissutitut taasakka taakku assersuutissaannaapput ukiuni aggersuni suliffippassuarnik pilersitsiviusussatut. Aatsitassanik ujartuineq aatsaat taama annertutigilerpoq ujaasinerillu ima tutsuiginaateqartigipput allaat aatsitassarfiortit nutaat tallimat ukiuni tallimani aggersuni ammarneqarsinnaanerit ilimagineqarluni. Taamaattoqassappat inuit 1500-t sulissinneqarnissaat naatsorsuutigineqarpoq.

Aatsitassarsiorneq Namminersornerullutik Oqartussat kommunillu isertitaannut pingaarutilimmik ilapittuutaavoq, tamanna kommuneqarfiit Maniitsup Nanortaliullu akileraarutitigut isertitaagaasigut malunnaateqarluartoq takuneqarsinnaavoq.

Uuliasiornermissaaq siuariartorluartoqarpoq. Aatsitassanut Ikummatissanullu Pisortaqarfiup Qeqertarsuup avataani uuliasiorfiusinnaasutut neqeroortitsineri maannamut ingerlalluarterujussuuppit. Imartani immikkoortunut arfineq pingasunut agguarneqarsimasunit qinnuteqarfiusinnaasut akuersissuteqarfigineqareersut sisamaapput allallu marluk aamma qinnuteqarfigineqareerlutik.

Nunarsuarmi uuliasiorlut annersata ilaat Nunatta imartaani misissueqqaarnissamut qalluinissamullu akuersissutinik tunineqarnerisa takutippaat nunatsinni suliamik taama annertutigisumik kivitsisinnaassuseqartugut, tamannalu tulluusimaarutissaavoq.

Maanna aatsitassarsiornerup ikummatissarsiornerullu iluani taama iluatsitsisimaartigilernitta takutippaa aqutsinikkut akisussaassuseqarnerup Nunatsinnut nuutinneqarsimanera kiisalu

Kalaallit Nunaata upperinnittuarluni ujarlernernut aningaasalersuiuarsimanera ajunngilluinnartumik ingerlasimasoq.

Suliffeqarfissuimmi tamakkua ukiuni aggersuni qulini milliarterpaalunnik aningaasaliinissartik pilersaarutigaa. Aningaasat Nunatta aningaasarsiornerani kaaviiartinneqartunut ilapittuutaasussat.

Uuliasiornissap ineriartornera nalitsinni Nunatta nunatut uuliamik tunisassiortunngornissaata aqquataanut alloriarnerit pingaarnerit ilagiinnangilaat, aammali Kalaallit Nunaanni aningaasarsiornerup imminut napatinnissaanut ikummatissatigut aningaasarsiornikkut tunngavilerneqarsinnaassalluni.

Taama pilersaarusiorderup piareersarnerani pingaaruteqartut Naalakkersuisut ataatsimiinnermi matumani aatsitassanut uuliasiornermiillu aningaasaateqarfimmik pilersitsinissaq pillugu siunnersuuteqassapput. Aatsitassarsiornermit uuliasiornermiillu isertitassat isumatusaartumik inissinnissaannut aningaasaateqarfik qulakkeerinnissaq.

Aatsitassarsiorfinni sulisartut kalaallit Nunatsinnilu suliffeqarfiit sapinngisamik annertuumik peqataatinneqarnissaat anguniarlugu Namminersornerullutik Oqartussat suliniutiminnik annertusaapput. Ukioq 2006-imi malitseqartitsilluni ataatsimiinnerit ingerlanneqarput, tassa aatsitassarsiorfinni ingerlanneqareersuni, tassani aatsitassarsiorfiit, nunatsinni suliffeqarfiit kiisalu qitiusumit sinerissamiillu oqartussanit peqataaffigineqartumik. Maarmoriliup ammaqinneqarnissaanut atatillugu piareersaatitut ataatsimiinneq Uummannami aasarmanna juunimi ingerlanneqarpoq. Inerneraa aatsitassarsiornermi kalaallinik sulisussanik ilinniartitsinerit ilinniartitseqqinnerillu annertunerusumik aallunneqaleneri, kiisalu aatsitassarsiornerup suliaq ilinniartitsinerit atatillugu neqerooruteqartarnerni suliffeqarfiit Nunatsinneersut peqataanissaminnut soqutiginninnerulernerat.

Taamatut suliffippassuarnik, tassa suliffiit ataavartut 600-nik amerlanerusut, pilersitsiviusussaassaaq alumiiniumik aatsiterivik. Taama ittumik pilersitsisoqarsinnaanerani sulissutiginninneq ingerlalluarpoq. Naalakkersuisut Amerikkamiut alumiiniuliorfissuanik Alcoa-mik isumaqatigiissusioreerput, maannakkullu misissuinerit 2009-mi ukiap tungaanut ingerlanneqarput. Taamanikkussamut aalajangiunneqassaaq ilumut aatsiterivimmik pilersitsiniarneq imminut akilersinnaassanersoq.

Sisimiut, Maniitsup Nuullu kommuni suleqatigilluinnarlugit suliaq ingerlanneqarpoq 2008-milu upernaakkut ataatsimiinnermi alumiiniuliorfiup sumiissinnanera pillugu Naalakkersuisut siunnersuuteqareersinnaassangapput. Suut tamarmik pilersaarutigineqartutut ingerlappata alumiiniuliorfik 2014-imi ukiakkut ingerlalersinnaassaaq.

Suliffeqarfimmik taama ittumik pilersitsiniarnermi innaallagiamik nukimmik annertuumik pisariaqartitsisoqassaaq. Tamannarpiaq pequtaalluni erngup nukinganik iluaquteqarluni nukissiorfinnik pilersitsiortornissaq pilersaarutaavoq.

Nukissamik atorluaaneq, nukissiutinik ataavartunik atuineq annertunerusoq kiisalu avatangiisinut silamullu kiisalu inuussutissarsiornermut inuiaqatigiinnullu iluaqutaasussamik nukissiornerup aaqqissuuteqqinneqarnissaa anguniarneqassaaq.

Eqqarsaatersuummut tassungarpiaq atatillugu silaannarmut mingutsitsissutaasumik CO₂-mik nunatta aniatitsinerulernissaa taaneqartalereerpoq. Kisiannili taama oqalunnermi

eqqaamasariaqagaq pingaartoq unaavog Nunatta aamma imminut pilersorsinnaanerata siuarsarnissaa. Nunat pisuut soog pisuunngorsinnaasimappat? Kalaallit Nunaanni aniatitsinaveersaaginnarluta aningaasarsiorsinnaassutsitsigut unittooqqaannassaagut?

Eqqaamassaq alla pingaartoq tassaavog erngup nukinga atorlugu alumiiniumik aatsiteriviliornermi nunarsuaq tamakkerlugu taama tunisassiornermi CO₂-mik aniatitsinermut Kalaallit Nunaat apparsaaqataasinnaammat. Tassami nunarsuarmi allani aamarsuit imaluunniit uulia atorlugu suli alumiiniumik tunisassiorortoqarpoq, taakkulu erngup nukinga atorlugu tunisassiornerminngaanniit mingutsitsinerungaarput.

Taamalu oqaaseqarninni imaanngilaq tassa Kalaallit Nunaata akisussaaffeqannguarani CO₂-mik aniatitsinissaanik kaammattuisunga. Naalagaaffeqatigiinnerup iluani uaguttaaqpisussaaffeqarpugut CO₂-mik aniatitsinermik millisaaqataassalluta. Isumaqatigiissutigineqartoq naapertorlugu 2008-miit 2012-p tungaanut CO₂-mik aniatitsinerput 8 %-imik millisittussaavarput.

Aap, taama pisussaaffeqartitaanerput siunissami uuliasiulersinnaanernut aammalu aatsiteriviliorsinnaanissamut eqqarsaatersuutitut akerliuvoq, kisiannili tassa Nunatta ineriartortinneqarnera eqqarsaatigalugu Naalagaaffik aamma pisussaaffeqarpoq tamatuma tungaatigut aqutissiuqataassalluni. Apeqqummut tassungarpiaq tunngatillugu Naalagaaffimmik oqaloqatiginninnerit aallarnisarneqalereerput.

Silaannaap kissatsikkiartorneranut Nunatsinniit akiuiniaqataanissarput minnerunngitsumillu qanoq iliorluta pissutsinut allanngoriartortunut naleqqussarnissatta pilersaaruteqarfigilernissaa piareersaasiorfigileruttorparput.

Pilersaarusiassaq silap pissusaanut kisimi tunngassuteqartussaannginnera kikkut tamarmik naatsorsorsinnaavaat. Aningaasarsiorneq, inuussutissarsiorneq, nukissiuuteqarneq uumassusilinnillu atuineq aamma attorneqanngitsuussanngillat, taamaattumik qaammatip tulliani isumasioqatigiissitsinissami susassaqtut tamarmik peqataatinniarneqarnissaat qulakkeerniarneqarpoq. Isumasioqatigiissitsinerup kingorna Kalaallit Nunaata Kyoto-mi isumaqatigiissummut malitseqartitsinissaanut periaasissaa siunnersuusiorfigineqassaaq Naalakkersuisunut ukiap matuma ingerlanerani saqqummiunneqartussamik.

Naluneqanngitsutut Naalagaaffiit Peqatigiit sila pillugu 2009-mi København-imi ataatsimeersuartitsisussaapput. Ataatsimeersuartitsinissap tamatuma pinnginnerani qulequttamat tunngatillugu Kalaallit Nunaata nipaa erseqqissoq piareereertussaavarput. Nunarsuaq tamakkerlugu silaannaap kissatsikkiartornerata tamatumalu kingunerisaanik silap pissusaata allanngoriartornerani Kalaallit Nunaata qitiulluinnartumik inissisimanera avaqunneqarsinnaanngilaq taamaattumillu sutigut tamatigut peqataanissarput pingaaruteqartorujussuulluni.

Nunap inoqaavisa pisinnaatitaaffiisa illersorneqarnissaanik FN-imi akuersissuteqarneq pissutissaqarpugut tulluusimaarutigissallugu. Ukiorpasuarini nunap inoqaavisa pisinnaatitaaffiini sorsuuteqarnermi nunarput siuttunut ilaasimavoq Danmarki peqatigalugu tamannalu annertuumik qujassutiginiarpara.

Minnerunngitsumik nunatsinni anguniaqarnermi ilungersuussilluarsimasut ICC sulisuilu assut nersorusuppakka qutsavigalugillu. Nunarsuup sinnerani nunap inoqqaavinut siunniuteqarsimaqaasi anguniaqarsimavusi qasusuillusi ilumoorlusilu. Oqaluttuarisaanermut

ilannupparsi nunatta ilungersuuteqarnermini nunarsuup sinneranut tunniupparsi tamannalu ilissi aamma ataqqinaatigisariaqarparsi.

Pissutsit taamaliartornerisa piumaffigaatigut suli siunissaq ungasinnerusoq eqqarsaatigalugu inuussutissarsiutitigut ineriartortitsinitta pilersaarusiornuarnissaanik.

Siunissami suut inuussutissarsiutigissanerlugit isigisariaqalerpagut, tamannalu malillugu aaqqissuussinissat iliuuseqarfigisariaqarpagut, soorunamilu kommunerujussuit massakkut aaqqissorneqaleruttortut suleqatigalugit.

Ukiuni amerlasuunngortuni inuussutissarsiutit assigiinngissitaarnerunissaat Naalakkersuisunit sulissutigineqartuarpoq, massakkullu tamatuma kinguneri iluaqutigisinnaalerpavut. Taamaammatt ilimanarluinnarpoq aalisarnermi piniarnermilu, ullumikkut inuussutissarsiutit pingaarnersarisaanni, sulisuusut ukiuni aggersuni suliffinnut allanut nooralerumaarsinnaanissaat.

Inuussutissarsiornikkut ineriartortitseqqissagutta atukkatigullu pitsanngoraassagutta piginnaanngorsaanerit suliffeqarnikkullu ineriartortisinerit aalluttariaqarpavut. Tamanna ilinniarsimassutsimik piumasaaqatitaqarpog. Taamaattumik Naalakkersuisut ilinniarsimassutsip qaffassarneqarnissaa anguniarlugu immikkut ittumik malunnaateqarluartumik Aningaasanut Inatsimmi aningaasaliissutit allannguuteqartinnagit ingerlateqqippaat.

Inatsisartuni partiit tamattaalluta isumaqatigiissutigaauput ilinniartitaanerup qaffassarneqarnissaa. Taamaattumik Naalakkersuisut siunertaraat 2020-mi inuusuttut ukioqatigiit 2/3-iisa piginnaanngorsagaallutik ilinniarsimallutik ilinniartit qimattassagaat. Ilinniartitaanikkut suliniarneq immikkut ittoq 2006-imi aallartinneqarpog.

Ilinniarusussutsip qaffassarneqarnissaa anguniarlugu aatsitassarsiornermik sammititamik Sisimiuni ilinniartitup sananissaanut aningaasaliisoqassaaq, Nuummi ilinniarnertuunngorniarfik allineqassaaq kiisalu Qasigiannuani efterskoliliortoqarnissaanut aningaasanik immikkoortitsisoqassaaq. Tamakku saniatigut sinerissami Piareersarfiit ingerlanneqalereersut arlalissuanngorerput.

Nunatta oqaluttuarisaanerani ilinniartit pingaarnersaata illorsuartaata 100-liinerani Ilinniartitissuaq ippassigaminnguaq 18. september nalliuttorsiorpoq pilluaqqunngitsoorusunngilaralu. Ilinniartitissuaq kalaallit anersaakkut eqeersaasoraa, suli ullumimut allaat. Ilinniartitissunngortartut amerlaqisut Nunatsinni iluaqutaaqalutik sineriammi siaruarsimallutik sullipput, taakkulu Ilinniartitissuup anersaavalusooq nangillugu najugarisaminni anersaakkut mikingitsumik eqeersaasooqataapput. Manna iluatsillugu ilinniartitissut qamannga pisumik qutsavigalusi sulilluarnissassinnik kissaappassi, qanortoq nukissaqarluarlusi meerartavut ilikkagaqarluartillugit inuiaqatigiinnut ingerlariaqqinnissaannut ikorfartorluartarisigit. Suli ilinniartitissut ilinniarsimasut amigaatigaavut, tamannalu Naalakkersuinikkut eqqumaffigaarput. KANUKOKA peqatigalugu iliuuseqarsimavugut, taamaalilluni ukiuni arlalissuarni atuartitsinermik misilittagallit timelærerit ilinniarteqqinnissaannut periarfissiissuteqarnissamik Ilinniartitissuaq suliniuteqarluni.

Ilinniartitaanerup iluani qilanaarisarput alla tassaavoq Iisimatusarfittaassarsuup ukiup nannginnerani naammassineqarnissaa. Ilinniartitit isertereerlutik januarip aallaqqaataa

2008 aallartissapput inuiaqatigiinni naalackersuinikkullu anguniakkanik naammassinninniarluni ilisimatuussutsikkut sulinermi avatangiisigissaartussangorlutik.

Inuiaqatigiinni ineriartortuni ilinniartitaaneq pinngitsoorneqarsinaanani lu saneqqutaarneqarsinnaanngilaq.

Angajoqqaat meeqqatik ilinniagaqaqqullugit kaammattortariaqarpaat ilinniarnerminnillu ingerlataqarneranni tapersorsorlugit ikorfartorlugillu. Ilinniartitsisut perorsaasullu inuusuttut ilinniagaqarnissaannut piareersartariaqarpaat. Inuusutissarsiutitigit ingerlataqartut ilinniagaqarnissamut qiimmassaasariaqarput.

Inuusuttut sulisartullu tamarmik ilinniakkanik ingerlataqarnissamut suliffeqarnissamullu inuttut ataasiakkaatut akisussaaffeqarput. Nunatta siunissaami pisariaqartilluinnarpaasi peqatigiilluta suleqatigiinnikkut ilinniartitaanermi kivitseqatigiitta.

Aningaasanut Inatsisip iluani anguniagassat pingaarnert eqqartornerini miserratigissanngilara aappaagumut Aningaasanut Inatsisissami 100 million koruunit nassaariniartussaagatsigit. Pisariaqartitarpasuit aningaasaliiffigineqartariaqartut matussuserniarlugit akileraarutit imaluunniit akitsuutit qaffattariaqarsinnaanerannik periarfissaq avaqqussinnaanngilarput, taamaangippat arlaatigut sipaarniuteqartariaqassaagut.

Aningaasat taakku nassaariniarnissaanni illuatungiliuttut peqatigalugit sulilereerpugut sulinerlu ingerlalluarpoq. Qularinngilara tamatta suleqatigiinnitsigit periarfissaq pitsaanerpaaq nassaarisinnaassagipput.

Ukiaq manna katersuunnissami Naalackersuisut akileraartarnermut tunngasunik inatsissanik siunnersuutunik arlaqartunik saqqummiussisapput.

Sanaartugassat eqqarsaatigalugit aningaasaliissutissat amerlasuut ukiuni aggersuni pisariaqartinneqartussaapput. Aningaasaativut isumatusaartumik kinguneqartitsinerpaajususanullu atorniartuarnissaat qulakkeerniartuartaqarparput, minnerunngitsumik tullerriiarilluni pingaarnersiugassarpasuit eqqarsaatigalugit.

Aningaasaliisussanik ujartuisarnivut nutaamik eqqarsarfigisariaqaleratsigit Septemberip qaammataata aallartinnerani Danmarkimi USA-p aallartitaa peqatigalugu USA-miippunga Aningaasaqarnermut Nununallu allanut Naalackersuisoq peqatigalugu. USA-mi New York-imilu aningaaserivissuit anginerpaat ilai katillugit arfinillit tullerriiarlugit ataatsimeeqatigaagut.

Angalanitsinnut peqqutaanerpaavoq Nunatsinni atortulersuutunik sanaartortariaqarnissarput ukiuni aggersuni pisariaqartinneqalertussaammat nalinnginnaasumillu aningaasalersuisinnaasutut saaffigisartakkatta avataatigut ujartuinissaq pisariaqalermat. Atortulersuutit sanaartorneqartariaqalerumaartussat soorlu mittarfiusinnaapput, erngup nukissiorfiliornissat, umiarsualiviliornissat allanillu Nunatta ineriartoqqinnissaanut atorfissaqartinneqartunik sanaartortitsinissat matumani eqqarsaatigaakka.

Oqaatigissavara angalanerput iluatsilluartutut nalilerakku, massakkut Nunatta karsiata – Inatsisartut akuersinerisigit - aningaasaliissutissanik taarsigassarsiniarsinnaaneranut periarfissat ammartutut isikkoqarput.

Ilami ukiuni makkunani inuuffigisatsinni sutigut tamatigut sillimmartaarnissarput pisariaqarluinnalerpoq. Ullut inuuffigisatta nutaamik eqqarsariarsinnaanissamik minnerunngitsumillu naleqqussartuarnissamik piumaffigaatigut. Suut ukiorpassuarni sungiusimasagut allanngoriartorput. Silaannarput allanngoriartorpoq, tamatumalu malitsigisaanik inuussutissarsiutinut nutaanut ikaarsaariarnissamut immitsinnut piumaffigisariaqalernissarput piareersarfigisariaqarparput.

Aalisartuunermik piniartuunermillu inuussutissarsiuteqarneq aamma allatut ajornartumik naleqqussarfiusariaqalerpoq nutaamillu eqqarsarfiusariaqalerluni.

Aalisarnej piujuartitsinermik tunngaveqaannarani aammali aningaasarsiornikkut inuiaqatigiinnut tamanut imminut akilersinnaasumik ingerlasinnaasariaqarpoq.

Pisuussutit uumassusillit uumaatsullu nunatsinni inuiaqatigiinnit tamanit pigineqarput, taakkunanngalu isertitat inuiaqatigiinni amerlanerpaanit iluaqutigineqartariaqarput. Tamanna Naalakkersuisut tunngaviumik isumagaat.

Naalakkersuisuni isumaqarluinnarpugut pisuussutinit uumassusilinnit iluaquteqarnermi akiliisitsisarnej atortinneqartariaqalersoq.

Tamatuma saniatigut aalisarnerup nakkutigineqarnerani atuisartut namminneerlutik akiliuteqartalernissaat siunnerfigaarput, soorlu nunani eqqaamiorisatsinni aamma taamaaliortoqartartoq.

Aalisarnermi ingerlatsinermi allannguutissatut siunnersuutit Aalisarnej pillugu inatsisissami nutaami ilanngunneqarput. Ukiakkut ataatsimiinnermi matumani Naalakkersuisuniit Inatsisissatut siunnersuut nutaaq saqqummiutissavarput. Inatsisissatut siunnersuut sivirusumik peqqissaartumillu suliarineqarpoq suliarineqarneranullu nukippassuit atorneqarlutik.

Naalakkersuisuni nuannaartutigaarput Namminersornerullutik Oqartussat oqaluttuarisaaneranni aatsaat aalisarnej pillugu inatsisissatut siunnersuuteqartoqalermat aalajangersakkanut ataasiakkaanut nassuiaatitaasa tamarmik inatsisissatut siunnersuummi ataatsimi katersorneqarfigisaannik.

Taamaaliornikkut Naalakkersuisuni neriuutigaarput aalisarnej pillugu inatsisip susassaartunut tamanut paasiuminarnerulernissaa pisariinnerulernissaalu.

Inatsisissatut siunnersuut suliarineqalerpat inatsisissatut siunnersuummi pineqartut ataasiakkaat eqqartorneqarumaarput. Tusarniaanermili akissutini erserpoq isumaqatigiinniartoqarnissaa naatsorsuutigineqassasoq.

Ukiuni kingullerni assigiingitsunik Nunatta imartaanni aalisagasassusiata neriulluarnartoqarnera annertusiartortoq malunnarpoq. Naalakkersuisuni isumaqarpugut avataasiarluni aamma sinerissap qanittuaani aalisarnej avillugit immikkoortisimaneqaannarallartariaqartut.

Aalisakkanik tunisassiornerput pingaaruteqarluinnaraluartoq, taamaattoq atorluanerunissarput pikkoriffiginerusariaqarparput. Tunisassiarineqarsinnaagaluartunik eqqaasarneq unitsittariaqalerparput. Ungasinngitsukkut Savalimmiuni tikeraaratta ilaatigut oqaatigaat saarullit niaqui panertillugit allaat tunisassiarineqartartut. Massa tingui erlavii

tamaasa atorluarlugit aningaasarsiutigaa uffali uagut tamaasa eqqarigut. Allat niooqutigisinnaappatigit sooq uagut atunngilagut? Niuernermi pikkorinnerusariaqarpugut, tunisassiorfiitivullu piumaffiginerusariaqarpugut minnerunngitsumillu namminneq tamanna soqutiginerusariaqalerpaat.

Naalackersuisuni aalajangiusimavarput piujuaannartitsineq mianersornerlu aallaavigalugit nunatsinni uumassusilinnik atuineq ingerlanneqartariaqartoq. Taamaaliornikkut aatsaat kingulissatta Nunatta pisuussutaannik iluaquteqartuarnissaat qulakkeersinnaavarput.

Tamatta malugisinnaasatsinnik piniarnermik inuussutissarsiuteqarneq silap piffissap sivikitsuinnaap ingerlanerani allanngoriartupiloorneranik sunnerneqarpoq. Sikuusarnera sivikilleqaaq silarlukkajusseqalunilu. Atugassarititaasut taakku qaavigisigut piniarnermik inuussutissarsiuteqartut sulii eqqugaanerit malunnarsiartuinnavippoq, piniakkanimmi killilersuinerit malunnarsiartuinnarmata.

Pingaartumik avannaani piniartukkormiut neqissaqarniarnermikkut ajornartorsioqaat. Avannaamiortagut kiisa nutaartugassaarutipajaartalerput, taamaattumik Naalackersuisuni isumaqarpugut timmiarniarsinnaaneriniq periarfissaat nutaamik nalilersoqqinneqartariaqartoq.

Taama oqarama imaangilaq tassa piniapilunnissamik siunertaqartumik aaqqiisoqarnissaa ammaanniariga. Tatigilluinnarpara innuttaasut periarfissinneqarunik maleruqaqqusanik ataqqinnillutik piniartarumaartut. Sunami ajunnginnerua – mattussaavinneq imaluunniit nutaartugassaqaalaarsinnaaneq peqqumaatissaqaalaarsinnaatitaanerlu?

Avataaniit upissunneqarnissarput piinnarlugu piniartortatsinnik pilliuteqarsinnaanngilagut. Avannersuarmit qiviaannarutsigit, taakkua ukiuni makkunani inuuniapiloortorujussuupput, taamaannerallu isiginngitsuusaaginnarsinnaanngilarput.

Piniartuuneq inuutissarsiutaasariaqarpoq piniartunut tulluusimaarutaasoq ataqqinartorlu qangaaniit ileqqunik tunngavilik. Taamaattumik maanna atuisut qanimut peqatigalugit atuisullu ilisimasaasa atorluarneqarnissaat siunertaralugu nuna tamakkerlugu apeqqutinik immersuilluni akissasanik suliarinnittoqaleruttorpoq, tamannalu ingerlanneqassaaq KNAPK peqatigalugu.

Taamattutaaq pilersaarutaavoq silap allanngoriartornerata sunniutai pillugit piniartunik aalisartunillu Pinngortitaleriffittaaq suleqatigalugu ataatsimoortumik isumasioqatigiissitsinissaq ingerlanneqassasoq. Tamanna 2008-ip aallartinnerani naammassineqassaaq.

Naalackersuisooqatigiit pingaartilluinnarpaat aalisartut piniartullu ilinniartitaanerisa qaffassarneqartuarnissaat. KNAPK peqatigalugu oqaloqatigiinnerit ingerlalluarput, naak tamatigut illuatungerilluta isummagut tamatigut pisinnaanngikkaluarlugit. Naalackersuisooqatigiinnit siunnersuutigilersaarparput pikkorissaasarnernut atugassiissutissanik amerlanerusunik aningaasaliisoqarnissaa.

Aamma puisit amiinut aningaasat atugassanngortinneqartut amerlineqarnissaat aningaasanut inatsimmut inissipparput, taamaalilluni ukiup naajartornerani aningaasat nungukkaangata piniartunut akinik appaalluni eqquisarneq pinngitsoortikkumallugu.

Kiisalu ilanngullugu ESU-mut aningaasaliissutissat qaffaaffiginiarpagut aalisariuteqarnikkut nutarsaanissat periarfissiissutiginiarlugit.

Nunatsinni immitsinnut pilersornerulernissarput sutigut tamatigut annertusartariaqarparput. Neqissaqarniarnikkut uumasuuteqarnikkullu imminnut napatinnerulernissarput aqqutissiuuttariaqarparput, tamannalu pisinnaavoq savaatillit tuttuutillillu suleqatigillu arnerisigut.

Avataaniit eqqussortakkagut neqit nerukkaatissallu minnerpaaffissaannut inissinniarlugit uumasuuteqarnerit narsaasiornerit aqqusiniornerillu sulii annertuumik annertusaaffigisariaqarparput.

Savaatillit tunisassiornerannut pingaaruteqarluartoq Neqi A/S naleqqussaqqittariaqalerparput. Savaatillit tuttuutillillu peqatigalugit Neqi A/S aqqissuuteqqittariaqarparput, imminut akilersinnaasumik ingerlalerinissaa anguniarlugu. Aammalu Nunatsinni niuernissaq kisiat aallaaviginagu avammut neqinik niuersinnaanerput annertusartariaqarparput

Naalackersuisut suleqataaffigerusuppaat nunalerinermik, nersutaateqarnermik allanillu uumasuuteqarnermik inuutissarsiuuteqarnerup ineriartortinneqarluni annertusartortinneqarnissaa, taamaalilluni imminut akilersinnaanerusumik inuutissarsiuutaaleqqullugu. Taamaattumik suleqatigiinnik pilersitsisoqarpoq nunalerinermi uumasuuteqarnermilu aningaasarsiornerup inissisimaneranik misissuisussamik. Misissuinerup kingunerissavaa 2009-mi Aningaasanut Inatsissamut siunnersuummik 2009-miit 2015 tungaanut aningaasalersuinissamut siunnersuuteqarnissaq.

Ukiut arlalinngorput savaatilinnut attaveqaatitigut periarfissat pitsanngorsarnissaat neriorsuutiguarneqartarluni, neriorsuutit naammassineqarnissaat tassa naammalerpoq attaveqarnermullu Naalackersuisoq piumaffigaara tamanna naammassillugu suliareqqullugu.

Savaateqarfinnut angalaarnitsinni malugaara assullu tulluusimaarutigalugu inuiaqatigiit inuilaami najugartut piumassuseqarluarnerat, ilakkuminarnerat, qanilaarnerat minnerunngitsumillu imminnut tatigalutik allat utaqqiinnarnagit napatikkusuttut misigalugit. Nunap namminersulernissamik anguniagaqanerani maligassaavusi tassunalu nersussallusi pissutissaqarluarpoq.

Nunaqarfinni illoqarfinnilu isorliunerusuni najugaqartut akit assigiikkunnaarnerisa kingunerisaanik inuuniarnikkut eqqorneqarnerat ilaatigut malunnarsillu arerpoq. Assigiikkunnaarsitsineq nioqqutissat akiinut annertuumik sunniuppoq, aammalu innaallagissamut imermullu akit malunnarluartumik illoqarfinnut nunap sinneraniittunut naleqqiullugit qaffasinnerunerat inuuniarnikkut eqquisoq nalilersoqqissaartariaqarparput.

Tassunga ilanngullugu illoqarniarnikkut atukkat nunaqarfinni isorliunerusunilu nalilersoqqissaarneqartariaqarput. Ilaatigut nunaqarfinni isorliunerusunilu inuttaasut illersorneqarsinnaanngitsunik najugaqartitaanerat aaqqiiffigisariaqarparput. Inuttaasut peqqinnartumik najugassaqartitaanissaat tamatta akisussaaffigaarput. Illut peqqinnissamut naleqqutinnigillu inartut ullumikkut atortippagut. Mikingaaramik nutaanngingaaramillu inunnit najugassaanngikkaluartut. Amerlasuut allamik periarfissaqannginnertik peqqutigalugu taamaattuni najugaqartariaqartarput, tamatuminnigalu peqqutaqaataasumik assersuutiginnarlugu tuberkulose-mik nappaateqalersartut amerliartorput. Pissutsit

taamaannerat akuersaarsinnaangilarput, taamaattumik Naalakkersuisooqatigiinni nunaqarfinni isorliunerusunilu illussaqaarniarnerup nalilersoqqinnissaa isummerfigissavarput.

Kisiannili aamma nunaqarfimmiut isorliunerusuniittullu sumiiffinnut suliffissaqarfiunerusunut nuulertorsinnaanissaat periarfissiissutiginiarlugu nuunnermut tapiissutinissanik aningaasanik illuartitsinikuuvugut. Siunertamut tassunga aningaasaliissutit Aningaasanut Inatsimmi 2008-mi ingerlateqqinneqarput Naalakkersuisooqatigiinnilu aningaasat taakku eqaannerusumik atorneqarsinnaaneranguniarlugu iliuusissanik ujartuerusuppugut.

Nuulertorsinnaaneq eqqartortillugu angallannikkut periarfissiissutit tikingitsoorsinnaangilakka. Umiarsuartigut ilaasunik angallassinerup atuutiteqqilernerata kingunerisaanik isorliunerusunuttaaq angallasseqqittalernissap piumasaqaataanera aasap ingerlanerani innuttaasunit oqallisigineqarsimaqaaq.

Tapiissutit sapinngisamik annikillisarmissaat anguniarlugu angallannikkut aaqqissuusseqqissimavugut, pingaartumik ilinniarsimassutsip qaffassarneqarnissaanut aningaasassaqarumalluta.

Angallaneq pillugu oqallinnerni eqqarsaatigineqarpallaarneq ajorpoq angallaneqartartut amerlanerpaartaat tapiissutitaqanngitsumik angallaneqartalernikuummata. Angallattut 80 %-ii taama ingerlaartarput, sinneri tapiissutitalerlugit ingerlanneqartarlutik. Assersuutigalugu sinersortaap Upernavimmut apuuteqqittalernissa kissaatigineqartarpoq, kisiannili eqqarsaatigineqarneq ajorpoq maanna tapiissutitigut aaqqissuusseqqinnerit pitsaanerusumik atugassaqartitsilernikuummata. Upernavimmiut umiarsuarnermiit sukkanerusumik akikinnerusumillu timmisartorlutik angalasinnaangornikuupput, tamannalu inuiaqatigiinnut pitsaanerpaajullunilu akikinnerpaavoq.

Ilisimaareqqissaarparput inuiaqatigiit ingerlatitaaneranni pitsaanerusumik ingerlanneqarsinnaagaluartut amerlagaluaqisut, kisiannili akissaqassuserput tamatigut qiviakallaajuartariaqarparput.

Aningaasaliisarnivut tamarmik Nunatta karsianut malunnaateqartumik sunniuteqartarput. Siornamiit assigiinngitsutigut pitsanngorsaataasimasut - pisariaqartullumi - ingerlatsinermut aningaasartuutitut malunnaatilimmik qaffariartitsipput. Utoqqalinersiat qaffanneqarput, meeqqanut ileqqaaruteqartitsilerpugut, erninermi sulinngiffeqartarneq sivitsorneqarpoq, meeqqanut tapiissutit qaffanneqarput, atuarfinni nerisaqarnerit pilersinneqarput kiisalu meeqqat inuusuttullu immikkut suliniarfigineqarnerat aningaasaliiffigineqarluni.

Qularisassaangitsumilli nalunngilarput ingerlatsinermut aningaasartuutit Nunatta karsianut isertitarisartakkatsinnit amerlanerummata. Peqqinnissaqarfimmi aningaasartuutit qaffakkiartuinnavipput, siunissami utoqqalisartut amerliartortussaapput taamaalilluni sulisinnaasut amerlassusiat ikileriaartussaalluni.

Taamatut ineriartortoqarnerata takutippaa Nunatta sulisinnaasut tamarluinnaasa pisariaqartimmagit. Naak ukioqqortulaaleraluarluni peqqillunili inooqataagaanni suli sivisunerulaartumik inuiaqatigiinnut sullissinikkut tapertaasarnissaq amerlanerujartortunit atorneqariartornissaa kaammattuutiginaqaaq. Tamannali piumasaqaatitaqarpoq, tassalu peqqissutsip ullumerniit qaffasinnerunissaanik.

Inuttut peqqissuserput ataasiakkaarluta tamatta akisussaaffigaarput. Pinaveersaartitsiniutinut aningaasarpassuit atortarpagut, aamma tamanna ajunngilaq. Kisiannili aningaasarpassuarnik atuigaluartilluta inuttut ataasiakkaatut inuunerinnerunissamik aalajangiussaqaanngikkutta pinaveersaartitsiniutaagaluartut ilarpassui qatangiinnartussaassapput. Peqqinnerulernissaq anguniarlugu ilisimasaqassutsip qaffassarneqarnissaanut qaqugumulluunniit paasititsiniaajuartuassaagut, kisiannili inuttut ataasiakkaatut eqqaamajuartigu uagut immitsinnut akisussaaffigisuugatta. Pingaartumik inersimasut meerartatsinnut inuusuttortatsinnullu isiginerlutsitsisussaanngilagut.

Ajoraluartumik illoqarfinni nunaqarfiillu ilaanni suli ullummikkut annertuumik imigassamik atuipiluttoqarpoq. Imernerujussuaq meeqqanik sumiginnaanermik nassataqakkajuttarpoq.

Ippassigaminnguaq nalunaarusiaq Kalaallit Nunaanni meeqqat piitsuunerat pillugu saqqummerpoq. Taassuma ersersippaa akornatsinni meerartaqaratta kaatsinneqartartunik, soorunami tamanna akuersaarneqarsinnaanngilaq aaqqiiffigisariaqarlunilu. Qularinngilluinnarpara meeqqat pineqartut ilarpassui angajoqqaat peqqinnanngitsumik inuuneqarnerisa kingunerisaanik taama inuuneqartitaalersimassammata.

Meerannguit atugarliortitaasarnerat ullut tamaasa tusartuagarput akueriinnarsinnaajunnaarparput ataatsimoorluta aaqqiissuteqartariaqalerpugut. Meeqqat illersugaanerat inatsisartuni ukiaq manna ataatsimiinnermi malunnaatilimmik peqatigiilluta aaqqiiffigisariaqalerparput inatsisartullu qinnuiginiarpakka Naalackersuisut aaqqiiniarnissaannut peqataaqqullugit.

Inuunerissaarnerunissamik piunasaqarneq politikikkuiinnaq aaqqinneqarsinnaanngilaq, tamatta peqataaffigisariaqarparput.

Sumiginnaanerujussuaq akuersaarneqarsinnaanngilaq ikioqatigiissutigineqartariaqalerlunilu. Ikiortariaqarluninartut ikiorneqartussaapput, tamannalu ajunngilaq, kisiannili aamma ikiorneqarnissaannaq isumalluutigineqaannarsinnaanngilaq.

Puigussanngilarput nunatsinni aamma angajoqqaarpassuaqarmat meeqqaminnik paarsilluartunik perorsaalluartunillu. Taakku amerlanerpaajupput, qujanaqaarlu taama ingerlasoqarmat.

Kisianni qasunarsilluinnarpoq avataaniit isiginerlunneqarnerput tusartuarlugu. Maannaasiit danskit aviisiini saqqummiunneqartalerput kalaallit meerartaanngooq piitsut kaattullu. Kalaallit meerartaat, tassa ima paasisassaalerpoq nunami maani meerartagut tamavimmik kaattut perlertullu.

Naammanngilaq tusaamanerlugaanerput inuunerluttutut, qimminik paarsinerluttut allallu nuanniitsut uagutsinnut ilisarnaasersuutigittinniarneqartartut. Kiisa Danmark-imi politikkerit ilaat tutsiuttalerput ataatsimoortuminnngooq tapiissutitigoortumik inunnut isumaginninnermut aningaasaliissutit aqunneqalerniarlik. Arraa sumiilersugununa? Uagut Kalaallit Nunaanniit Danmark-imi ajornartorsiutit akuleruffigineq ajorpagut. Aamma Danmark-imi meeraqarpoq piitsuusunik. Imaanngilaq taama oqarninni ajornartorsiutinik toqqortuiniartunga.

Naagga, erseqqissumik oqassaanga: maani Nunatsinni ajornartorsiutigut neqitsiullugit Danmark-ip ataani nunasiaatitut inisseqqinniarneqassanngilagut. Ullut nunasiaataaffiusut qaangiutereerput danskillu poliitikkeriisa ilaat sinnattuaqiuinnaarlutik itertariaqalerput.

Uagut namminneerluta ajornartorsiutigut aaqqinniagassaraagut. Ajornartorsiutigut nammineq akisussaaffigaavut allanullu suliakkiuttussaanaq.

Ukiuni makkunani ingalluta isiginiarneqarpugut. Avatitsinniit sutigut tamatigut soqutigineqarpugut tikeraartartullu nuimasut amerlatsikkiartorlutik. Tamanna aamma immitsinnut qiviarnissamik piumasqaateqarpoq. Sutigut tamatigut nunarsuarmioqataalersimavugut ajornartorsiutigisavullu toqqortuinnarsinnaanaq.

Aanali upperilluinnarlugu ilisimasara. Suna tamarmi qernertuinnaangilaq, Nunatsinni inuunerput ajunngitsorpassuaqarpoq pilluarnartorpassuaqarlunilu. Ajornartorsiuteqarpugut aap ilorraalli tungaanut saatissaqqaarpagut. Sapinngilagut, tamanna takusareerparput.

Namminersornerullutik Oqartussaaneq eqqunniarneqalermaq avatitsinni sapiutitsisut eqqaamavagut, ullumilu takusinnaavarput suliasaqaarfii akisussaaffeqarfippassuillu amerlasuut ukiorparujussuunngitsut ingerlanerini tigusinnaalersimagatsigit aqullugillu.

Ullut inuuffigisatta piunaffigaatigut ineriartornermut sujumukarnermullu nunarsuarmioqataansinnut malinnaansatsinnut, inuiassuit nunallu allat sukaqqisumik ineriartorput uagullu utaqqinaviannngilaatigut.

Soormi uagut aamma taamatut neriuteqarluta ingerlassanngilagut? Sooq aamma uagut taakkunatut pisinnaassanngilagut? Kalaallit uagutsinnut nakkarsartarnersuarput siumukarnissatsinnut assorsuaq nukillaarsaatigisarparput, tamanna allanngortinniartigu ikioqatigiinnermullu sangutillugu.

Nalunngilara siunissaq nammineerluni takkunnaviannngitsoq! Nalunngilara aatsaat suleqatigiikkutta suliguttalu siunissaq inuiaqatigiinnut pitsaasumik sunniuteqartussaangusinnaagippat. Kalaallit uagutsinnut nalligiunnaarluta sulisa. Inuiaqatigiit nikagineqartuarnersut ilumuunngitsoq takutitsigu sapinngitsugut pisinnaasugullu.

Qujanartumik inoqarpoq kalaallinik imminnut tatigisunik! Sapinngitsunik pisinnaasunillu inuiaqatiminnullu ataqqinnittunik. Aporfissalersuinerit annertugaluqisut imminut upperinerup imminnullu tatiginerup annertuumik nukissaqartitsineri pissutaallutik aporfissarpassuit sipillugit qaangerneqartarput.

Inuiaat kalaallit namminersulernissamik ilungersuussinerusariaqalerpugut siulitta nuna tunniussaata ataqqinartumik makittariaqalerparput allat naalagaatikkunnaarlugit! Suna pillugu qangatut nalilersorneqartuassaagut uagut sapersutut isigineqarluta? Sapinngilasi, pisinnaavusi allat inuusinnaanngiffianni ukiuni tusintilinni inuusimavugut tassunilu takutipparput qanoq sapinngitsigaluta. Sapilersutut misigilerutta immitsinnut oqarfigisarta – allat sapinngippassuk uanga aamma sapissanngilara!

Kalaaleqatigut tatigalugit allatulli angusaqarsinnaasut upperalugit ikiorlugillu tapersersortigit. Taamaaliornitsigut suliasarpassuit kusarnartumik naammassisassavagut.

Kalaallip nalimini sunniuteqarsimaqisup Augo Lynge-p oqaaserisimasai tulluarluinnarput, issuassavakkalu:

Nikalluutigeqinasigit ataasiarlutik kukkugaluarpata. Nikalluutigeqinasigit kukkoqqikkaluarpata. Ajorsassanngillat! Ajugaassapput! Namminneq pillutik! Uagullu pilluta! Uagullu inuiaqataasugut illersussavagut. Ajugaassapput!

Manna iluatsillugu nunaqqatikka sunngiffimmini nammineq piumassutsiminnik suleqataasorpasuit pinngitsoorumanngilanga immikkut ittumik qujaffigissallugit.

Aammattaaq ulluinnarni inuunitsinnut pingaaruteqarluartut, tassalu ilagiinni suleqataasorpasuit utoqqartavullu anersaakkut timikkullu pisuunerulersitsillutik nukissamik tunniussuiuarnerannut periarfissaq manna atorlugu qutsavigissavakka. Eqqaamassavarput qallikkut atugarissaarneq aammalu ilutsigut atugarissaarneq imminnut atammata avissaartinneqarsinnaanngitsut.

Inatsisartut siulittaasuut ataqqinartoq, Inatsisartunut ilaasortat ataqqinartut, inuiaqatikka ataqqinartut, taamatut oqaaseqarlunga Naalakkersuisut sinnerlugit ukiaq manna Inatsisartut ataatsimiinneranni sulilluarnissassinnik kissaallusi neriutugalugulu ukiaq manna Inatsisartut ataatsimiinneranni Nunatsinnut innuttaasunullu iluaqutaasumik angusaqarluartoqassasoq.

Qujanaq!